

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

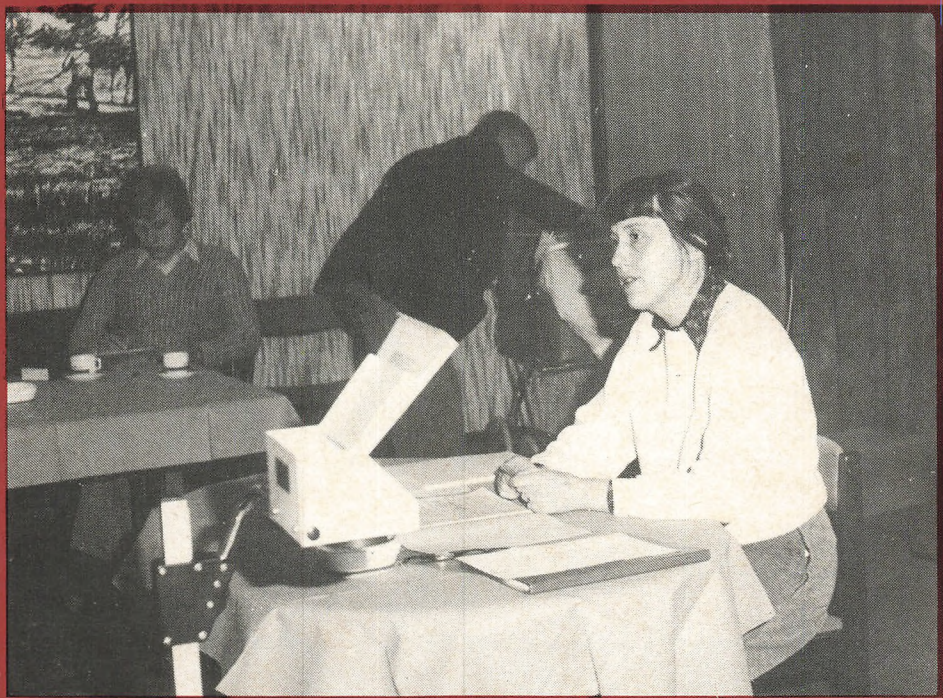
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LOKALHISTORISK JOURNAL

9. årg. Nr. 2 Juni 1980

SAMMENSLUTNINGEN AF LOKALHISTORISKE ARKIVER ★
SAMMENSLUTNINGEN AF LOKALHISTORISKE FORENINGER

LOKALHISTORISK JOURNAL

ISSN 0106-5351

Udgivet af

Sammenslutningen af lokalhistoriske
Arkiver og Sammenslutningen af
lokalhistoriske Foreninger

Redaktion:

Susanne Krogh Bender, Lokalhistorisk Arkiv,
Skt. Pedersvej 6, 2900 Hellerup,
tlf. (01) 62 11 99 (ansvh.)
Teknisk assistance: Louise Lillie

I redaktionen:

Arne Gammelgaard
Georg A. Gregersen
Ole Warthoe-Hansen
Finn H. Lauridsen

Ekspedition og kasse:

Niels Juul Nielsen, Skelbyvej 42,
Skelby, 4160 Herlufmagle.
Giro 4 19 96 26
Tlf. (03) 75 01 94 efter kl. 20
(også ekspedition for SLA)

Bladet udkommer den 15. marts,
juni, september og 8. december.
Stof må være på redaktionen senest
den 15. i måneden før udsendelsen.
Pris pr. årgang 45 kr.
Klager over udeblevne numre bedes
rettet til postvæsenet
- for kuverterede eksemplarer
dog til ekspeditionen.

FORSIDEN:

Margaretha Balle-Petersen under sit foredrag om de
folkelige bevægelsers historie den 19. april.
(Foto: Georg A. Gregersen).

Glumsø Bogtrykkeri . 4171 Glumsø

Fra redaktionen

Der er stadig arkiver, foreninger og enkelt-abonnenter, der sender eller telefonerer meddelelser vedr. ekspeditionen til redaktøren. På dette sted skal det derfor gentages, at redaktionen ikke har noget med bladets ekspedition at gøre. Skal man meddele adresseændringer, bestille abonnement o.s.v., foregår det hos Niels Juul Nielsen i Skelby, der varetager ekspedition og kasse for Lokalhistorisk Journal - hermed sparer man både tid og besvær for sig selv, redaktionen og ekspeditionen.

Indhold:

Lokalhistorisk Journal	3
Møder og kurser	3
SLF-kursus på Hindsgavl	3
De folkelige bevægelsers historie, SLA-kursus 19.-20. april	4
SLA-instruktørkursus i registrering	7
Kronik	9
Nyt fra det svenske arkivvæsen	11
Personalia	12
Sammenslutningen af lokalhistoriske arkiver	14
Nye medlemmer	14
Arkivnyt	15
Midtersiderne:	
Søkbøstaden Randers	16
Nyt fra amtskredsene	15
Fra årsberetningerne	18
Sammenslutningen af lokalhistoriske foreninger	19
Fra foreningerne	20
Folks historie - kursus	24
Efterlysning	24
Lokalhistorisk institut	25
De nye bøger	25

Lokalhistorisk Journal bør læses og have næring

JOURNALEN er et bindeled mellem arkiver og foreninger - også indbyrdes, - og dette blad bringer nyttig viden til enhver, som arbejder med lokalhistorie. Man kan aldrig vide, hvor i Journalen man finder just den oplysning, man har brug for. *Derfor bør Journalen læses*, og der er nogen, der bruger rød indstregning, så at vigtige oplysninger ikke går i glemmebogen. Man bør kunne betragte Journalen som en sikker meddelelses-kanal, f.eks. til foreningsmedlemmerne. Det er jo derfor alle foreningernes styrelses-medlemmer får tilsendt Journalen gratis.

Men Journalen kan ikke leve på god vilje og venlige tanker alene. Der må stof til, - og det vil sige, at alle må komme frem med deres viden og idéer - erfaringer og oplevelser. For der er ingen, der har monopol på Journalen. Det gør ikke noget, at de gode tanker og lysende idéer er iklædt lange gevandter med slæb: Vor nye redaktør Susanne skal nok være mester for at klippe fra og skære til, så at alt det guldrandede kommer til at funkle.

OWH

Møder og kurser

SLF-kursus på Hindsgavl

SLF's forårskursus havde for 1980 fået titlen »Om at redigere - årbøger og sognehistorier«. Det havde samlet 30 deltagere fra hele landet og fandt sted 16.-18. maj på Hindsgavl ved Middelfart, hvis fortræffelige faciliteter sikrede en ukompliceret afvikling. Samvær og diskussioner mellem og efter møderne blev begunstiget af de smukke omgivelser og det strålende vejr.

Kursets »idemand«, SLF's lokalhistoriske konsulent Verner Bruhn indledte fredag aften med »Redaktørens arbejdsområde«. Lørdag formiddag fortsatte lektor Knud Prange med »At tilrettelægge bogen: Disposition af stof, indholdskriterier, illustration og tekst«. Eftermiddagen var helliget samarbejdet med trykkeriet ved lærer ved

Den grafiske Højskole Eric Mourier, der til deltagerne udleverede et meget givende bilagsmateriale, som vil blive til nytte ved fremtidige planlægninger. Lørdag aften causerede Verner Bruhn »Om sproget«, et festfyrværkeri, om hvilket klicheen, at det »vakte jubel«, kun er en beskeden karakteristik.

Kurset sluttede søndag formiddag med »Registre, noter og andet »grej«« ved Finn H. Lauridsen samt endelig den sædvanlige spørgetime og »Kritik af øvelsen«.

Der var på møderne stor spørgelyst og mange synspunkter, og det er næppe ubeskedent at regne med, at alle har fået meget »med hjem« fra Hindsgavldagene.

ref.: Finn H. Lauridsen

De folkelige bevægelseres historie: SLA's kursus 19.-20. april

Kursets formål var at give arkivfolk en bredere forståelse for foreningernes historie og dermed styrke indsamlingen og bearbejdningen af kilderne til de folkelige bevægelser.

I kurset deltog 32 arkivfolk fra alle egne af landet, desuden SLA's styrelse. Dets indhold var centreret om 6 foredrag, dels om de folkelige bevægelser generelt, dels om specielle former for foreninger. Kurset begyndte lørdag den 19. kl. 9.

Efter velkomst fra SLA's kursusleder og indledning ved foranden fulgte det første foredrag af *Margaretha Balle-Petersen*, der fortalte om de folkelige bevægelser generelt. Hun slog bl.a. fast, at foreningsformen var et vesteuropæisk fænomen, der især var slået igennem i Skandinavien og ikke mindst i Danmark. Hun så deres opkomst i forrige århundrede i sammenhæng med den demokratiske udvikling og samfundets større økonomiske og sociale differentiering. Foredraget indeholdt mange konkrete eksempler, bl.a. hentet fra Fyn, hvor Margaretha Balle-Petersen stod for igangsættelsen af indsamlingskampagnen. - Under den korte efterfølgende diskussion blev emner som indsamling af interviews og fotodokumentation i forbindelse med de folkelige bevægelser berørt.

Efter frokosten var der tre foredrag. Først talte *Søren Ehlers*, der leder kampagnen for indsamlingen af foreningsarkiver i Storstrøms amt, om Grundtvig og de grundtvigske (det er modstanderne, der bruger udtrykket »grundtvigianere«); han kom derpå også ind på Indre Mission, der i modsætning til den grundtvigske bevægelse fra starten var stærkt centralistisk præget i sin organisation. Også højskolerne omtalte Søren Ehlers.

Næste foredragsholder var *Jørgen Dieckmann Rasmussen*, hvis emne var

andelsbevægelsen. Han slog fast, at den ikke var nogen speciel dansk opfindelse. Derefter gennemgik han de ældste egentlige andelsforetagender, brugsforeningerne, fulgt af andelsmejerierne fra 1880'erne. Andelsbevægelsen var en »græsrods-bevægelse«, idet de centrale overbygninger først kommer til en del år efter starten (f.eks. Andelsudvalget i 1899). Han endte med at se på andelsbevægelsen i dag, hvor de områder, der var bevægelsens traditionelle, næppe længere kan siges at være ret »folkelige«.

Eftermiddagens sidste foredragsholder var SLF's historiske konsulent *Verner Bruhn*, der startede med at sætte liv i tilhørerne med 5 min. gymnastiske øvelser som optakt til sit foredrag om skytte-, idræts- og gymnastikforeningerne. Hans meget levende foredrag var krydret med illustrationer fra idrætsforeningernes liv, bl.a. hentet fra hans bog »Plint og talerstol« (omtalt i L.J. nr. 3, 1979). - I den efterfølgende diskussion blev blandt andet drøftet, hvorfor netop 10-året 1900-1910 var så rigt på stiftelsen af foreninger med særligt henblik på ungdommens sunde og moralske ufordærvede fritidsbeskæftigelser, f.eks. ungdomsforeninger, spejderbevægelse, talrige idrætsforeninger, FDF o.lign., nogen endelig konklusion nåedes ikke.

Lørdag aften efter middagen gjorde Henning Bender, Margaretha Balle-Petersen og Søren Ehlers kort rede for organiseringen af de 3 indsamlingskampagner, der er sat i gang, nemlig i Nordjylland, på Fyn og i Storstrøms amt. Klokken var ca. 22,30, inden dagens faglige program var forbi.

Søndag eftermiddag indeholdt to foredrag. Først fortalte *Henning Grelle* om arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv (ABA) samt forskningen i arbejderbevægelsen, der til midten af 1970'erne mest

havde taget sine emner i selve bevægelsen (organisationen og teorierne bag) medens man i de sidste år har kunnet se en større interesse for selve arbejderklassens historie i bred forstand.

Det sidste foredrag holdt *Jan Michel*, der meget inciterende talte om de nye folkelige bevægelser, ofte kaldt folkebevægelser. De er ofte ret uorganiserede fra starten, hvor de kæmper for en konkret sag - f.eks. mod atomkraft, mod EF - og bliver først i en senere fase, hvis de da overlever, mere formelt organiserede. Efter frokost diskuteres de problemer, en indsamling af disse moderne folkebevægelser rejser, og forsamlingen havde en del idéer herom.

I den afsluttende kursuskritik blev det bl.a. nævnt, at mange havde fundet kurset for presset, at der havde været for lidt tid til

diskussioner, at man havde savnet arbejde i mindre grupper, og at kursusstedet, Hotel Impala i Silkeborg, savnede et fælles samlingspunkt til det sociale samvær i pauserne.

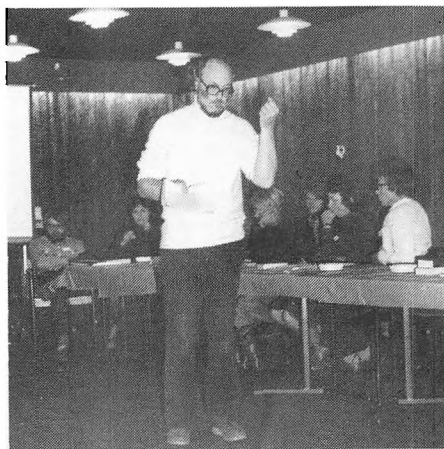
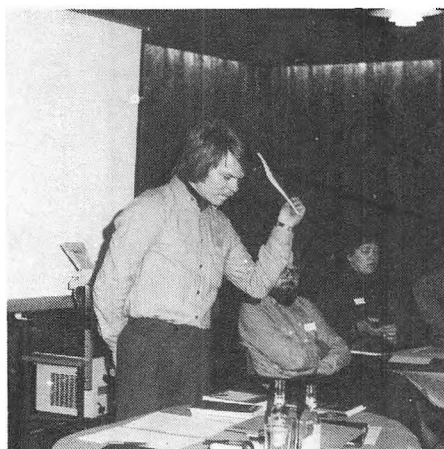
Der er ingen tvivl om, at den store mængde konkret stof, deltagerne mødte, må »fordøjes«; de udleverede litteraturlister kan give muligheder for mange selvstudier, så at man dels gennem kursets foredrag dels gennem selvstudium bliver godt rustet til arbejdet med sikring af foreningens efterladte arkiver.

Ref.: Susanne Krogh Bender

PS. Det påtænkes at lade resuméer af et eller evt. flere af foredragene trykke i senere numre af journalen, såfremt mulighed gives.

Et udsnit af de opmærksomt lyttende deltagere i SLA's kursus om de folkelige bevægelser. (Foto: Georg A. Gregersen).

Fire kendere af de folkelige bevægelser - og foredragsholdere ved SLA's kursus herom: Øverst t.v. morer Søren Ehlers sig over en bemærkning fra salen om de religiøse bevægelser. Øverst t.h. leder Verner Bruhn pausegymnastikken som optakt til sit fore-

drag som idrætsforeninger. Nederst t.v. viser Henning Grelle litteratur om arbejderbevægelsen. Nederst t.h. Jan Michel i en karakteristisk situation under sit foredrag om de nyeste folkelige bevægelser. (Foto: Georg A. Gregersen).

SLA's instruktørkursus i registrering

37 arkivfolk mødtes på Gl. Skovridergård ved Silkeborg i dagene 29. febr. - 2. marts til instruktørkursus i registrering. Af deltagerne havde en del allerede erfaring som instruktører ved grundkurser i amtskredsene, en del havde været med på et sådant kursus, og nogle ønskede ved denne lejlighed at lære registreringsmetoderne.

Programmet startede med introduktion ved SLA's formand og kursusleder, og et udkast til revideret registreringsvejledning, udarbejdet af Henning Bender, Jan Horskjær og Gitte Strange Jørgensen, blev udleveret og kommenteret.

Lørdag formiddag arbejdede deltagerne i 5 grupper med registrering af det hidtil anvendte kursusmateriale og med diskussion af registreringsvejledningen og det udarbejdede blad til registrering af arkivalier. Om eftermiddagen arbejdede man videre i grupperne med en del kursusmateriale, der havde været brugt ved grundkurser i Nordjylland og Storkøbenhavn. Efter gruppearbejdet var der fællesdiskussion, dels om registreringsvejledningen, dels om metoder til planlægning af og undervisning på grundkurserne. Fra flere sider udtryktes ønske om at få fornyet kursusmaterialet, f.eks. sådan at man på et grundkursus kunne starte med små, lette opgaver og slutte med opgaver med flere problemer. Der fremsattes også forskellige forslag til ændring af udkastet til revideret vejledning, og man blev enige om, at rettellesforslag kunne sendes til udvalget inden 20. marts. Fællesdiskussionen var så livlig, at et påtænkt besøg på den lokalhistoriske samling i Silkeborg blev opgivet p.g.a. tidnød.

Lørdag aften skulle der have været to foredrag om de kommunale arkiver; men da

den ene af foredragsholderne var blevet syg, blev en del af tiden benyttet til en orientering - ved SLA's formand - om mødet i Rigsarkivet d. 11.-12. februar (se L.J. nr. 1, 1980). Derefter holdt Carsten Egø Nielsen foredrag om de kommunale arkivers ordning, specielt om erfaringer fra indsamling af fynske kommunalarkiver; han fortalte især om bevaringen og indholdet af de gamle sognekommuners arkiver, der i det mindste på Fyn synes ganske godt bevaret. En af hans erfaringer var, at det historiske aspekt tilsyneladende ikke vejede særlig tungt, hverken i de enkelte kommuners eller i Kommunernes Landsforenings overvejelser om arkivspørgsmål. Efter hans indlæg diskuteredes, hvordan man bedst sikrede de kommunale arkiver i fremtiden, herunder de lokale arkivers eventuelle rolle i denne sag.

Søndag formiddag fik deltagerne en orientering ved Anders Friederichsen, Hel-singe, og Georg A. Gregersen, Greve, om den praktiske planlægning af et amtsgrundkursus i registrering. Man fik her mange praktiske tips om tidsterminer, budgetlægning m.m. i forbindelse med amtskurser.

Derefter redegjorde Peder Enevoldsen, Anne-Marie Kyed Pedersen og Susanne Krogh Bender fra »Lokalhistoriske Arkiver i Storkøbenhavn« (LASK) om foreningens seminar om billedregistrering i efteråret 1979; de understregede bl.a., at den rapport, der kommer fra seminaret, hverken er, eller er ment som, en endelig registreringsvejledning, men som en - kommenteret - redegørelse for anvendte registreringsmetoder og fremhævelse af nogle hovedprincipper for billedregistrering. Rapporten vil evt. kunne bruges som udgangspunkt for udarbejdelse af en egentlig vejledning i registre-

ring af billeder i de lokalhistoriske arkiver.

I den afsluttende kursuskritik var der almindelig enighed om, at kurset havde været lærerigt, også selv om deltagerne havde forskellige forudsætninger. De fysiske rammer for kurset medvirkede til, at det hele foregik i en positiv og afslappet stemning.

Susanne Krogh Bender

Situation fra lørdagens gruppearbejde i arkivalieregistrering under SLA's kursus på Gl. Skovridergård. Arkivleder Henning Bender, Aalborg, gør rede for problemer ved undervisningsmaterialet. (Foto: Peder Enevoldsen).

Hvorfor holder vi kursus?

Den lokale historie - eller bedre sagt: den folkelige historie - bør i videst muligt omfang udøves af de folkelige historikere selv, amatørforfatterne. Men amatørforfatterne har et ideal at leve op til. De vil gerne tilegne sig »professionelle« dyder, og den årbogspris, som af Dansk historisk Fællesforening uddeles hvert tredje år (for den bedste artikel fra samtlige årbøger) kan opstilles som »regel og rettesnor«.

Amatørforfatterne M/K er mange slags folk. De findes i alle aldre og snart alle erhverv, men de har noget tilfælles: på en eller anden måde er de brudt ud af deres afstukne bane og prøver selv at træde et nyt spor. Derfor indstilling kan ikke vurderes højt nok, og den fortjener al mulig støtte.

Ganske vist er man i det moderne samfund fuldt ud klar over efteruddannelsens og omskolingens nødvendighed, men der er grænser for, med hvilken hast den kan finde sted. Den lokalhistoriske sektor har også sit uddannelsesproblem, men sektoren er så smal og savner almen-gyldig-

hed, at den ikke uden videre kan bringes »ind under loven«. Derfor indbyder de historiske fraktioner selv til kursus.

Kursets inderste kerne er så lige til: man tager på kursus for at få skærpet kniven. Det vil sige, at man sætter sig på skolebænken for at lære elementær historisk metode. Hvad er det for kilder, man har brug for, og hvor findes de? Hvordan skal i det hele taget stoffet afgrænses, prioriteres, ordnes og skrives, så det bliver læseværdigt?

Naturligvis er der altid en og anden, der har annammet alverdens visdom, og som mener at et kursus er overflødig - og de skal bare blive hjemme. Men alle andre ved, at selve kursus-klimaet: alt det, der sker »mellem linierne«, samtaler, synspunkter ja, alle historiens mikronæringsstoffer skaber oplevelsen, som fik en kursus-deltager til at sige: jeg kommer ikke næste år, jeg er fyldt til randen - nu må jeg hjem og fordøje!

OWH

Billedet på næste side:

Verner Bruhn i en kendt rolle som levende og inciterende foredragsholder. Se også s. 21. (Foto: Georg A. Gregersen).

Nyt fra det svenske arkivvæsen

Siden 1969 har man fra det svenske rigsarkiv udgivet et lille informationsblad »RA-nytt«, der siden 1977 udsendes i 3 serier, hvoraf de 2 omtales her. I serien »De enskilda arkiven« (de private arkiver) omtales først og fremmest nyafleveringer af privatpersoners, organisationers o.lign. arkiver til arkivinstitutioner rundt om i Sverige. Det kan lade sig gøre, fordi man i Sverige har en mere udbygget sektion for privatarkiver i Rigsarkivet, end i Danmark med bl.a. en afdeling for »folkrörelsesarkiver« (jfr. Göran Henriksons rapport i L.J. nr. 1, 1980 s. 11).

Ligesom i Danmark dækker landsarkiverne i Sverige normalt mere end et amt (=Län); men ulig i Danmark har man i Sverige en lang række stadsarkiver; hertil kommer så folkrörelsesarkiverne, der atter er af en anden art og opbygning. De sidste er nok den del af de svenske arkiver, der kommer de lokalhistoriske arkiver i Danmark nærmest. Desuden indsamler også de svenske museer - og foreninger - arkivmateriale.

Nogle af de problemer, man i svensk historieforskning og arkivvæsen står midt i kommer bl.a. frem i en rapport i den anden serie af RA-nyt, jeg vil omtale, nemlig den, der hedder »Forskarservice«. I nr. 4 bringes en rapport fra et arkivsymposium om *arkiverne som kundskabskilder for individ og samfund*, i nov. 1979. Under diskussionen plæderede forfatteren Sven Lindqvist for, at man skulle satse på at udbygge arkiverne amtsvis og kommunevis til fordel for de store landsarkiver, og 2 landsarkivarer fra de mindre landsarkiver støttede hans tanke; denne diskussion om centralisering/ decentralisering turde ikke være ukendt i Danmark. Et andet tema, der blev rejst på symposiet, var hobbyforskningen, som foredragsholderen, stadsarkivar Bror-Erik

Ohlsson, forstod meget bredt: pensionisternes fritidsstudier, skoleklassers arbejde med en udstilling o.s.v. Han slog til lyd for, at arkiverne gjorde mere for hobbyforskere og at man i arkiverne respekterede dem i lige så høj grad som videnskabsmændene. Heller ikke denne problematik turde være ukendt i Danmark. At det netop er en repræsentant for et kommunalt arkiv der fremfører lige synspunkter, er vel ikke sært. Endelig vil jeg referere et synspunkt fremsat af stadsarkivaren i Göteborg, Jan Frisk, at de kommunale arkiver ikke kun skal tjene forskningen, men også være kundskabskilder for de individer og det samfund, der har skabt dem; han ser som et formål for de kommunale arkiver at udbrede kulturen videre.

Selv om der af og til på vore årsmøder kan blive tilløb til diskussion af aktuelle emner, som de her refererede, og selv om vi har journalen som organ - også debatorgan - for lokalhistoriske arkiver og foreninger, kunne der måske nok være behov for en mere gennemgribende debat om arkivernes rolle over for brugerne - »amatører« som »professionelle« - og hvordan arkiverne bedst tjener brugerne både i det daglige og gennem organiseringen af arkivindsamlingen de statslige og de ikke-statslige arkiver imellem, en debat ikke kun mellem det statslige arkivvæsens folk, men i en bredere kreds. Et symposium à la det svenske - mellem arkivfolk både fra de statslige og lokalhistoriske arkiver og måske også for historikere uden for arkivarernes kreds var måske en idé?

Susanne Krogh Bender

RA-nytt. Udg. af Riksarkivet, Box 34014, S-100 26 Stockholm (Fyrverkarbacken 13-17, Marieberg). ISSN: 0347-4585.

Personalia

Ny arkivleder i Hjørring

Ved Lokalhistorisk arkiv, Vendsyssel historiske Museum, Hjørring, er Mogens Thøgersen ansat som fuldtids arkivar fra 1. april 1980. Mogens Thøgersen er født i 1943 og er cand. phil. i historie fra Københavns Universitet. Han har i sin studietid været beskæftiget såvel ved Rigsarkivet som ved det lokalhistoriske arkiv i Hjørring og har derigennem erhvervet en grundig arkiverfaring. Han deltog i kampagnen for indsamling af de folkelige bevægelser arkiver i Nordjyllands amt og udfærdigede i den anledning det registreringsblad, der senere blev standardregistreringsblad for de lokalhistoriske arkiver. Desuden har han i en årække været medredaktør af tidsskriftet »Den iconographiske Post«.

SKB

Heltids arkivleder i Naskov

Ved det lokalhistoriske arkiv på Naskov Bibliotek er Jørn Christoffersen blevet

ansat som fuldtids arkivar. Hans første opgave er at intensivere arbejdet med indsamlingen af de folkelige bevægelser arkiver.

Jørn Christoffersen kom til Naskov i 1977, men stammer fra Nykøbing F. Han har i hele sit liv haft historie som hobby og har også førend tilknytningen til arkivet i Naskov haft mulighed for at arbejde med registrering.

(Lolland-Falsters Folketidende 31.1.80).

Lederskifte på Midtjurs lokalhistoriske arkiv

Som ny leder af Midtjurs lokalhistoriske arkiv afløser S. A. Michaelsen, Nimtofte, Lissa Jensen. S. A. Michaelsen har de sidste år boet i Nimtofte. Hans baggrund for ansættelsen på det lokalhistoriske arkiv er hans mangeårige fritidsbeskæftigelse med lokalhistorie og ægnehistorie; han var tidligere kontorchef hos General Motors, indtil han blev pensioneret.

(Amtsavisen, Randers 5.3.80).

BOGTILBUD (fås kun gennem Museumstjenesten):

- 1: LOVSAMLING: Museale og antikvariske love i Norden. Skandinavisk Museumsforbund, Købh. 1979. 172 sider. kr. 49,50 incl. forsendelse.

Bogen rummer den første, samlede udgivelse af Danmarks, Finlands Islands, Norges og Sveriges museumslovgivning samt frednings- og beskyttelseslovgivning i antikvarisk henseende. Særligt den danske lovgivning er kommenteret med oversigt over de enkelte lovområder administration og forvaltningsorganer.

- 2: FØRSTEHJÆLP FOR MUSEER - vejledning i omgang med museumsgenstande - af Henriette Wieland. Viborg 1980. 59 sider. kr. 30,00 incl. forsendelse.

Bogen henvender sig til dem, der på institutioner uden fagligt uddannet konserveringspersonale er nød til at gøre noget for at bevare de betroede ting indenfor snævre rammer. Bogen rummer en let forståelig gennemgang af behandlingen af de mest almindelige organisatoriske og uorganisatoriske recent materialer på et kulturhistorisk museum - herunder således også papir, bøger og fotografisk materiale.

Museumstjenesten

Sjørupvej 1, Lysgård, 8800 Viborg - Tlf. (06) 66 76 66

ARKIVMATERIALER M.V.

Prisblad pr. 1. juni 1980 (alle priser vejledende incl. 20,25% moms):

Lagervarer:

Registerkort (grå, gule og orange i pakker à 500 stk.).

a: format A5: pr. pk.	113,75
b: gl. format: pr. pk.	124,75

Mapper/omslag (grå, gule og orange i pk. à 250) pr. pk. 185,00

Registreringsblad m. kopier pr. stk. 0,65. Ved 1000 stk. 0,60

Fortsættelsesblad m. kopier pr. stk. 0,65. Ved 1000 stk. 0,60

Arkivæsker: (låg + bund):

a: stor folio (380 × 250 × 80) pr. pk. (50 stk.) 250,00

b: smal folio (360 × 235 × 45) pr. pk. (50 stk.) 200,00

c: A4 (315 × 235 × 80) pr. pk. (50 stk.) 225,00

d: »negativæske« (205 × 145 × 25) pr. pk. (50 stk.) 82,50

Tekstilæsker (låg + bund) (700 × 500 × 150) pr. 25 stk. 156,25

Japan- og silkepapir:

a: silkepapir - »tekstillinie« (50 × 75) pr. pk. (500 ark) 115,00

b: japanpapir - »papirlinie« (48 × 70) pr. pk. (100 ark) 150,00

Fotokarton: diverse faver - arkstørrelse 70 × 100 - gramvægt: 300 - lager

under opbygning - forventet gennemsnitlig pakkepris (100 ark) 375,00

Negativkverter:

a: 001 : 105 × 148 mm : ril 2 stk. negativ 6 × 9 pr. 100 32,50

b: 002 : 105 × 148 mm : til 1 stk. negativ 9 × 12 pr. 100 32,50

c: 003 : 148 × 210 mm : til 1 stk. negativ 13 × 18 pr. 100 51,75

d: 004 : 210 × 297 mm : til 1 stk. negativ 18 × 24 pr. 100 77,00

e: papir i hele ark: 82 × 75 : pr. 100 ark. 115,00

Positivkverter:

a: standard C5: pr. pk. (200) 101,50

b: standard C4 : under genanskaffelse

Pergamynkverter:

a: 70 × 100 mm : pr. 500 75,00

b: 95 × 135 mm : pr. 500 117,50

c: 110 × 145 mm : pr. 500 142,50

d: 130 × 175 mm : pr. 500 163,75

e: 140 × 190 mm : pr. 500 163,75

f: 205 × 260 mm : pr. 500 200,00

g: 270 × 325 mm : pr. 500 300,00

Passepartout-karton: under genskaffelse - specialbrochure under udarbejdelse.

Indkøbsordninger m.v.: specialbrochurer fremsendes over f.eks. følgende:

stålreoler - montrer - thermohygrografer - hængeskabe

dokumentskabe (brandsikre) - tegningsskabe - arkivskabe - modulkassetter

Museumstjenesten

Sjørupvej 1, Lyngård, 8800 Viborg - Tlf. (06) 66 76 66

Sammenslutningen af lokalhistoriske arkiver

Nye medlemmer:

Lokalhistorisk arkiv for Bogense kommune

Nordfyns Museum, Vestergade, 5400 Bogense, tlf. (09) 81 18 84.

å: Efter aftale

l: Anders Jæger, Adelgade 139, 5400 Bogense, tlf. (09) 81 18 84

o: Bogense kommune

s: 1980

Værløse lokalhistoriske arkiv

Mosegården, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse, tlf. (02) 48 00 70

å: Efter aftale

l: Emmi B. Brodersen, Åsevej 17, 3500 Værløse, tlf. (02) 48 12 07

o: Værløse kommune

s: 1980

Post til lederen

Lokalhistorisk arkiv fra Frejlev, Nørholm og Sønderholm

å: Efter aftale

l: Niels Østergård Nielsen, Vistivej 9, 9240 Nibe, tlf. (08) 34 19 69

o: Frejlev, Nørholm og Sønderholm i Aalborg kommune

s: 1976

Lendum sogns lokalhistoriske arkiv

Råsighus, Lendumvej 604, 9870 Sindal, tlf. (08) 47 35 80

l: Robert Henlow

o: Lendum sogn i Sindal kommune

s: 1980

Ørnhøj lokalhistoriske arkiv

De gamle Hjem, 6973 Ørnhøj

å: Efter aftale

l: Thorkild Munk, Skjernvej 231, 6973 Ørnhøj, tlf. (07) 38 60 26

o: Nr. Omme Sogn, Trehøje kommune s: 1977

Post til lederen

Lokalhistorisk arkiv for Idestrup sogn

Krogløvskolen, Kirkevej, 4872 Idestrup.

å: 2. tirsdag hver måned kl. 18.30-20.00

l: Agnete Graae Jensen, Fruegade 20, 4872 Idestrup, tlf. (03) 84 80 46.

o: Idestrup sogn, Sydfalster kommune s: 1979 12/11

Post til lederen

Langebæk lokalhistoriske arkiv

Østergaardsstræde 1A, 4772 Langebæk.

å: Torsdag 15.00-17.30

l: Poul Dehn, Sandvigvej 29, 4735 Mern, tlf. (03) 79 73 09 (efter kl. 19)

o: Langebæk kommune

s: 1980

Egnsarkivet for Them kommune

Rådhuset, Them-Centret 12, 8653 Them

å: Efter aftale

l: Preben Brøndum, Rustrupvej 21, 8653 Them, tlf. (06) 84 72 94 (aften)

o: Them kommune

s: 1980

Lokalhistorisk arkiv for Maribo kommune

Vestre Landevej 270, 4952 Stokkemarke (fmd.: Verner Hansen, Museumsgade 3, 4930 Maribo)

å: Tirsdag 19-21

l: Max Broms, Brandmose Ringvej 18, 4952 Stokkemarke

o: Maribo kommune

s: 1980 25/2

Deling af arkiv

Lokalhistorisk arkiv i Billund kommune er blevet delt i 2 afdelinger, nemlig:

Vorbasse afdelingen

Vorbasse Museum, Kirkegade 3,
6623 Vorbasse, tlf. (05) 33 37 17

å: Efter aftale

l: Jørgen Møller, Nørregade 27,
6623 Vorbasse, tlf. (05) 33 35 54.

o: Vorbasse-Skjoldbjerg i Billund kommune

s: 1975

og:

Billund afdelingen

Billund Centret, 7190 Billund

å: Efter aftale

l: Kristian Udbye, Mølleparken 112,
7190 Billund

o: Grene sogn i Billund kommune

s: 1980

Adresseændringer, lederændringer o. lign. kan på grund af pladsmangel i Lokalhistorisk Journal ikke i alle tilfælde bringes. Der henvises til SLA's nye adresseliste, der er på vej, samt til SLA's sekretariat.

(red.)

Arkivnyt

Nye lokaler i Roskilde

I forbindelse med ombygningen af Roskilde bibliotek har arkivet fået 4-5 gange så megen plads som før bl.a. indrettet et mørkekammer. Den officielle indvielse finder sted den 19. september, men arkivet holder allerede nu åbent i de nye lokaler.

Bevaringsinitiativ

Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød kommune er gået aktivt ind i debatten om bevaring af kulturhistoriske miljøer, idet man her udsendt et debatoplæg om bevaring af landsbymiljøer. Det foreslås bl.a. heri, at der udarbejdes bevarende lokalplaner for landsbyer i Allerød kommune, og at man tænker specielt på omgivelserne omkring nogle af de gamle landsbykirker. Debatoplægget er illustreret med fotografier af nogle af de berørte miljøer og meget kort.

Møns kommunale arkiv

Møns kommune har indgået aftale med Landsarkivet for Sjælland om ordning af arkivet og aflevering til Landsarkivet. Det lokalhistoriske arkiv håber at komme ind i billedet i forbindelse med aftalen, bl.a. således at ikke-offentligt materiale i kommunearkivet kan overgives til det lokalhistoriske arkiv.

(Næstved Tidende 17.1.80).

Nyt fra amtskredsene

Lokalhistoriske Arkiver i

Frederiksborg Amt (LAFa)

Bestyrelsen efter årsmødet 6.2. og det konstituerede bestyrelsesmøde den 5.3.:

Anders Friedrichsen, Helsingør (formand).

Bente Dam-Mikkelsen, Karlebo (næstfmd.).

Susanne Thomsen, Frederikssund (kasserer).

Ernst Tursø, Fredensborg (sekretær).

Kenno Pedersen, Helsingør (historisk konsulent).

Blandt amtskredsens initiativer er arbejdet med en registrering af amtets landsbyer, herom mere i næste nummer af L.J.

Midtersiderne

Journalens mangeårige redaktør omtaler her den nyudkomne bog »Søköbstaden Randers«, der har været forhåndsomtalt i sidste nummer af bladet. Formanden for SLF, Ole Warthoe-Hansen, og næstformanden, Finn H. Lauridsen, er medforfattere til værket; den tredje forfatter er Henrik Fode. Som det fremgår af nedenstående, er der tale om en »ny« måde at skrive byhistorie på.

Søköbstaden Randers

Lokalhistorie kan skrives på mange måder, et emne kan ses fra mange sider og kan beskrives direkte eller indirekte. I det foreliggende tilfælde har tre forfattere valgt at beskrive Randers ved at gennemtrawle den del af lokalhistorien, der fortæller om den sejlene trafik til og fra byen. Anledningen er, at Randers Skipperlaug d. 13. marts fyldte 200 år. Det må nok slås fast, at det, man skal have at vide om Randers, skal man i mange tilfælde læse mellem linierne, men det må på den anden side erkendes, at byens erhvervsliv og ikke mindst en god del personalhistorie er skildret her.

Arbejdet har stået på i flere år, og det er udført af overarkivar Finn H. Lauridsen, arkivar Henrik Fode og overlærer Ole Warthoe-Hansen, - med sidstnævnte som projektleder. Denne, som stammer fra Sorøegnen, har for målet sin gamle skolekammerat, tegneren og maleren Knud Raaschou-Nielsen til at gøre nogle aldeles pragtfulde og poetiske tegninger til

bogen. Og netop poesien har fået lov at præge denne fremstilling af et meget sagligt og til tider alt andet end poetisk foretagende. Vi hører om muddermaskiner - »hjertet, som fik fjordens og åens pulsslag til at dunke«, - om pramme og dampbåde, om fremtrædende borgere, som så deres fordel i at fremme søtrafikken på å og fjord og om de mange navnløse, som »trampede mudder op fra åens vand« for at få det daglige brød:

Muddermølle møjsomt går,
maler mudder år for år,
fanger sol og regn og vind,
nærer nag i stridigt sind.

Trampemøllen, trampe - tramp
tramper mand i trælsom kamp,
mudder op fra åens vand -
brød til barn og dram til mand.

Trædemøllen slidsomt sled
- spand gik og spand gik ned -
sled sig selv, en knag der sprang
møllen gik for sidste gang.

(OWH)

Det er en bog om mænd og projekter, om planer, der blev realiseret og om planer, der aldrig nåede længere end til tegnebrættet. Mange vanskeligheder måtte ryddes af vejen, før en rute kunne oprettes, - det være sig på Randers Fjord som op ad Gudenåen. Men fremsynede mænd fik en del planer ført igennem, og virksomheder blomstrede op for kortere eller længere tid, mens beboerne langs fjord eller å på mange måder nød godt af de initiativer, som her blev vist. Samtidig med at en del fragtede korn, kul eller træ på fjorden, var der andre, der så mulighederne for lystsejlad, og således blev det et brøget billede, der rørte sig på vandvejene til og fra Randers.

Ind imellem bliver der selvfølgelig også plads til at skildre Randers Skipperlaugs historie og den betydning, det har haft for byens liv.

Der foreligger her en meget spændende bog, som på en ny måde fortæller om en by og dens historie ved at skildre en bestemt side af dens liv, - i dette tilfælde den sejlede trafik.

Tekst og billeder er arbejdet sammen til en helstøbt fremstilling, og der er ikke sparet på det tekniske og på bogens udstyr i det hele taget: De mange illustrationer står smukt gengivet, - også de fleste af de gamle billeder, der er gengivet. Nævnes bør også de mange farvetryk, - gengivelser af gamle kort og malerier. Alt dette er med til at gøre »Søkøbstaden Randers« til en stor og meget smuk bog, som både udgivere og forfattere har ære af.

Niels-Jørgen Hansen

Finn H. Lauridsen, Henrik Fode og Ole Warthoe-Hansen: Søkøbstaden Randers. Udg. af Randers Skipperlaug og Randers Amts historiske Samfund - 193 sider, pris 150 kr. Eksp.: Historisk Samfund, St. Voldgade 4, 8900 Randers.

Lokalhistoriske arkiver i Roskilde Amt (LARA)

Amtskredsen besluttede på sit årsmøde den 20.3. at udsende et informationsblad for arkiverne i området, og det første nummer er just tilgået redaktøren af jour-

nalen den 17.5., indeholdende referat fra kredsens årsmøde. Man besluttede her bl.a. at forsøge at få udarbejdet en oversigt over arkivmateriale vedr. Roskilde amt i Rigsarkiv og landsarkiv à la den for Hvidovre, der er omtalt i L.J. nr. 1, 1979.

Lokalhistoriske Arkiver i Storstrøms Amt
Amtskredsens kursusrække er i april blevet forøget med 2 kurser: Den 12. april et suppleringskursus i arkivering og registrering for folk, der tidligere har gennemgået grundkurset, kurset fandt sted i Maribo kommunes lokalhistoriske arkiv i Stokke-marke. Den 29. april et grundkursus i registrering i Næstved.

Lokalhistoriske Arkiver og Samlinger i Århus Amt

Sammenslutningen, der blev stiftet 11. juni 1979, holdt årsmøde den 17. marts. Af formandens, Arne Gammelgaards, beretning fremgik det bl.a., at der er påbegyndt et samarbejde med »Østjysk Hjemstavnsforening« om at bringe arkivstof i foreningens årbog og skabt en officiel kontakt med amtsmuseumsrådet for Århus amt.

På årsmødet debatteredes bl.a., om amtskredsen skulle sætte flere initiativer i gang i stedet for som hidtil mest at arbejde for at lære hinanden at kende og styrke det interne samarbejde, bl.a. ved kurser og arkivbesøg.

Ved valget genvælgtes formanden, og Peter Bondesen, Randers, afløste Pia Bondesen.

Lokalhistoriske Arkiver i Vejle Amt (LAVA)

Bestyrelsen har konstitueret sig den 1.3. 1980 som følger:

Ulla Qvortrup, Nr. Snede (formand).
Erik With-Pedersen, Vejle (næstformand).
Inge Ladegaard, Kolding (sekretær).
H. P. Johansen, Hedensted (kasserer).
Arne Marcussen, Fredericia.

Ringkøbing Amts Arkiver (RAA)

har holdt generalforsamling. Af formandens beretning fremgik bl.a., at hele amtet

er dækket med lokalhistoriske arkiver, der dog ikke alle er indmeldt i SLA. Amtskredsen har med støtte fra amtsrådet udgivet en informationsfolder om lokalhistoriske arkiver.

På generalforsamlingen blev bestyrelsen genvalgt.

Lokalhistoriske Arkiver og Samlinger i Sønderjylland (LASS)

Den foreløbige bestyrelse (se L.J. nr. 1, 1980) blev ved sammenslutningens første ordinære årsmøde den 15. marts valgt som egentlig bestyrelse. Samtidig besluttedes det at optage Slesvigske Samlinger på Dansk Centralbibliotek i Flensborg med observatørstatus. Sammenslutningen tæller omkring 30 medlemmer.

(Vestkysten, Sønderjylland 18.3. 1980).

Fra årsberetningerne

Det lokalhistoriske arkiv i *Hvorslev kommune* har udsendt sin første årsberetning. Lærer Chr. Boje Petersen meddeler heri, at der i 1979 bl.a. er registreret arkivalier fra Thorsø Afholdsforening samt mange andre lokale foreninger, og at man formodentlig i august-september kan få en ugentlig fast åbningstid.

(Midtjyllands Avis 17.1.80).

Næstved By- og Egnshistoriske Arkiv har udsendt en omfattende årsberetning for 1979, der betegnes som det mest aktive i arkivets virketid, ikke mindst m.h.t. afleveringer af foreningsarkiver i forbindelse med den igangværende kampagne i Storstrøms amt, som ledes fra Næstved. Desuden er der udarbejdet en oversigt over arkivets film, der påtænkes udsendt i trykt form.

Arkivets medarbejderstab er helt oppå på 12, og desuden kan man trække på en kreds af indsamlere i byen og omegnen.

Sammenslutningen af lokalhistoriske foreninger

Vi varmer op til årsmøde - i Ebeltoft, 1980

Tænker man efter og sammenligner årsmøderne med hinanden, år efter år, er det ganske klart, at generalforsamlingerne falder noget forskelligt ud. Man kender vendingerne: Det var et godt årsmøde, det var et tamt årsmøde, det var det bedste, vi har haft osv. -

Årsmødet i Viborg, 1979, hørte ikke til de sprælske, - hvordan det så kan være? Disse konstateringer har naturligvis givet anledning til mange forklaringer. Man har foreslået, at et årsmøde, som spærres inde i et isoleret center med sympatisk arkitektur og moderne udluftning - og hvor mødelokalet er bygget op som et amfiteater, der samler alt i bunden, skulle give et særlig godt klima - således var det i hvert fald forrige år, da årsmødet blev holdt i sparekassernes kursus-center »Klarskovgård« ved Korsør. Det år blev det sagt: Dette er det bedste årsmøde, SLF har haft. - Der kan være mange årsager.

Vi vil gerne videre i SLF. For der er nok af opgaver at tage fat på. »Vi har taget hul på et tiår, der rummer 1988 - 200 året for stavnsbåndsløsningen. Det lokalhistoriske foreningsarbejde har sin baggrund i landbosamfundet omkring og efter århundredskiftet, og i det lokalhistoriske arbejde kom bondens øgede selvbevidsthed og ønske om at se sin historie dragen frem til udtryk, Vi savner den store sammenfattende fremstilling af landboreformernes historie i Danmark - den opgave kan heller ikke vi overkomme. Men kunne det være en idé, at vi i SLF tog os den opgave på, at samle, registrere og optegne, hvad vi vidste og kunne finde frem om udskiftningen, den måske allermost gennemgribende reform blandt reformerne. Vi kunne i de enkelte samfund og foreninger måske et par år kon-

centrere os om dette emne - ligger der endnu lokalt materiale til udskiftningens historie (kortene!), hvornår bliver de enkelte landsbyer faktisk udskiftet, kan der spores traditioner og beretninger, der knytter sig til udskiftningen osv.? Der er spørgsmål nok, som hverken fag- eller lokalhistorikere har taget op«! (C.B.).

Vi har bedt Claus Bjørn, lektor i landbohistorie om i tilslutning til årsmødet at komme med et oplæg til en fælles indsats på dette felt. Den er en opgave, vi kan magte, og som vil give historikerne et værktøj i hænde og som afgørende vil kunne støtte dem, der lokalt i skolen eller andetsteds arbejder med deres lokalitets historie.

Og hvis årsmøde-deltagerne har andre idéer, supplerende og divergerende, så er tiden inde nu til at forberede sig. Hvis vi vil, kan vi fylde årsmødet til bristepunktet, - og den slags kommer der altid et eller andet ud af.

Ole Warthoe-Hansen

Nye spørgeskemaer

Gamle medlemmer af sammenslutningen SLF vil huske, at der tid efter anden, og med års mellemrum, har været udsendt *spørgeskemaer* til sammenslutningens medlemmer. SLF-styrelsen bad amtssamfund og andre foreninger om på det tilsendte skema at nedskrive en række forenings-data og sende det udfyldte skema tilbage til styrelsen.

Egentlig var det vel meningen, at disse forenings-data skulle indkaldes hvert år, og de første skemaer var ret detaljerede i deres spørgsmål. Men det viste sig urimeligt hvert år at bede om oplysninger, ligesom der opstod usikkerhed omkring flere af detailspørgsmålene, - og efterhånden er det blevet sådan, at skemaer udsendes med 3-4 års mellemrum i en forenklet form.

I løbet af sommeren 1980 vil der fra SLF blive udsendt nyt spørgeskema til alle medlemmerne, og vi beder så om at disse skemaer må blive udfyldt og indsendt til sekretariatet ved udgangen af december 1980.

Ikke mindst af hensyn til sammenslutningens nye medlemmer gennem 3-4 år, som vil modtage spørgeskemaet for første gang, må det understreges, at de udfyldte skemaer er af overordentlig stor betydning for sammenslutningens arbejde. Ikke blot er det altid muligt at finde frem til enkeltoplysninger, man står og mangler i det daglige arbejde, men de indsendte oplysninger vil siden komme til at danne grundlag for statistiske oversigter, som vil blive tilsendt medlemmerne. Man får overblik over foreningsarbejdet i Danmark som helhed, og man får mulighed for at vurdere sin egen stilling i forhold til lands-basis.

De sidste oplysninger blev indhentet for 1975-76.

OWH

Fra foreningerne

»Jeg skal love for, der sker noget i foreningerne« - og med denne bemærkning fulgte der en stor stak udklip fra Susanne. Et par måneder senere - nu fem dage siden (8.5.80) - fulgte en ny stor stak. Det samlede resultat i sin helhed ville sprænge Journalens rammer, og derfor skal der blot gives en nødvendig oversigt.

Udklip om det historiske foreningsarbejde, der kommer redaktionen i hænde, er som en håndfuld vilde blomster rusket op på en frodig grøftkant: »Væksterne« vrimer over det ganske land, og den historiske virkestrang folder sig ud uden småligt hensyn til vore kunstige men nødvendige grænser og rammer. Taler man således om »foreningsarbejde«, hvad man i SLF er tilbøjelig til, opdager man, at langt den største del (vistnok) af foreningsarbejdet foregår *uden* for SLF-rammen, - og det er meget glædeligt, at en udvikling er så stærk, at den ikke er til at holde styr på.

Der skal ikke gøres forsøg på systematisk opdeling, men lad os se på, hvad der

foregår *uden* for og *inden* for SLFs rammer. *Først dem uden for:*

Løgumkloster Kulturforening i samarbejde med **Historisk Forening for Løgumkloster** udgiver bind II af Løgumkloster. Studier. Bind I kom for to år siden og var festskrift til Olga Bartoldy på hendes 80-års fødselsdag. (Jyske Tidende, 6.4.80).

Lokalhistorisk Forening for Bjergsted kommune

Arbejder med indsamling og har allerede taget navneforandring til Bjergsted kommunes lokalhistoriske Arkiv. (Distriktsbladet Nord-Vestsjælland, 13.3.80).

Lokalhistorisk selskab for Hirtshals kommune

har udsendt fyldigt program for den kommende sæson. F.eks. vil Knud Tophøj den 24. sept. fortælle om Sejlskibe og sømænd fra Hirtshals. (Vendsyssel Tidende, 5.4.80).

Hørup sogns lokalhistoriske Forening

På generalforsamlingen fik foreningen overrakt to faner med små-grisemotiver fra Høruphav Svineforsikrings Forening, og det var et af generalforsamlingens højdepunkter. (Jyske Tidende, Sdbg. 21.3.80).

Hellebæk-Ålsgårde egnhistoriske Forening

har 600 medlemmer. Foreningen har lige udsendt sit årsskrift på over 200 sider: Industrien og dens pionerer i Danmark. (Helsingør Dagblad, 20.3.80).

Interessen for **Lokalhistorisk Forening for Røde-Kro** er meget stor. Ved et møde i Hjørdkjær forsamlingshus med Borgerforeningen drøftedes bevaring af et nyfundet gravanlæg, kaldet Hjulgraven. Mag. Erik Jørgensen har holdt foredrag om gravanlægget. (Vestkysten, 27.3.80).

»Den forholdsvis nystiftede **Lokalhistorisk for Skævinge kommune** har siden stiftelsen i 1978 på alle måder haft vind i sejlene. Foreningen har haft stor medlemstilgang, haft velbesøgte møder, modtaget et væld af historiske dokumenter, fotografier m.m. Fornylig har den fået et fortrinligt lokale i Hovedbiblioteket«. (Frbg. Amtsavis 22.3.80).

- Og således er det gået og går det andre steder.

Lokalhistorisk Forening for Fåborg

der naturligvis må have samarbejde med Hans Brandts navnkundige arkiv, har fornylig haft generalforsamling med 50 deltagere. - Kontingent blev sat til 10 kr. Man læser med undren om et mindre underskud på grund af »ret store udgifter til affotografering af de mange billeder«. - Man kunne umiddelbart tro, at den slags elementære udgifter blev afholdt af kommunen via biblioteket.

Tableau! Der var det nær gået galt. Det er slet ikke det fynske Fåborg, der er tale om, men det mindre FÅBORG nordøst for Esbjerg. Betingelsesløst tilbagekaldes de injurerende udfald mod det fynske Fåborg, - men derfor kunne den jyske Fåborg kommune jo godt overveje en skærv til affotografering af byens gamle billeder. (Red). (Vestkysten, 27.3.80).

Men nu går den ikke længere. Fortsætter man på den manér, begynder Susanne at protestere - eller hvad værre er: at klippe. Derfor skal blot stednavnet nævnes, hvor lignende forenings-aktiviteter har været i gang i kortere eller længere tid: Karup, Dreslette (Vestfyn), Vojens, Ulbjerg-Lynderup, Frederiks, Jordløse (Sønderby-Kærum), Ærøskøbing, Klejtrup, Skærbæk, Augustenborg, Aabybro, Brylle (Tommerup), Holbæk, Tostrup (v. Viborg), Gudme (Fyn) og mange flere.

Disse navne er udelukkende fra det sidste kvartals udklipsdyng, men der er mange flere.

Alle disse »anonyme foreninger ved vi kun lidt om dagspressen. Men SLF-sekretariatet i Gladsaxe arbejder på en registrant over det lokalhistoriske foreningsliv.

Foreningerne inden for murene

Historisk Samfund for Als og Sundeved har haft årsmøde. Formanden læge H. Roesdahl, Tandslet, meddelte, at den længe lovede bog om Augustenborgerne snart er på trapperne. Forfatterne, fhv. museumsdirektør Jørgen Paulsen og professor H. P. Clausen har været forsinkede på grund af andet arbejde. Fremdeles er der lige udsendt en årbog om adelslægtene på Als og Sundeved. - Det er bemærkelsesværdigt, at så begyænset et landområde kan tælle ialt 1.295 medlemmer, men det største i landet er det nu ikke, - det får stå for journalistens egen regning. (Vestkysten, 28.3.80).

Vi hører meget fra **Ribe amt**, og de er flinke til at fortælle om deres virke. Her skal det blot nævnes, at formanden, seminarilektor og lokalhistoriker Verner Bruhn i marts modtog Esbjerg Bys ærespris for sit store lokalhistoriske arbejde. Med æresbrevet fulgte et beløb på 2.000 kr., som han agter at bruge på en rejse til England for at på Vikingeutstilling. Til lykke kære æresborger, og god rejse siger redaktionen. (Vestkysten, 20.3.80).

H. K. Kristensen, Varde (som jeg godt tør kalde lokalhistorikernes Nestor) har lagt navn til en særlig pris: *H. K. Kristensenprisen*, og denne blev uddelt på Historisk Samfunds årsmøde i Ølgod. Kristian Håhr modtog prisen for sin store lokalhistoriske indsats. (Vestkysten, 21.3.80).

De tre store foreninger i Østjylland, **Historisk Samfund for Århus Stift, Østjysk Hjemstavnsforening og Randers**

amts Historisk Samfund har rekonstrueret sit gamle *fællesudvalg*. Udvalget blev nedsat for hen ad 10 år siden med større fælles-opgaver for øje. Meget tyder på, at den først foreliggende fællesopgave vil blive udgivelse af 3 amtsbeskrivelser: Skanderborg amt, som er meget stor (749 sider), Århus amt og Gl. Randers amt.

Ringkøbing amts Historiske Samfund har næsten 2.000 medlemmer, og medlemstilgangen sikres ved en stadig medlemshvervning, der gennemføres kommunevis - en ad gangen. I 1981 fylder Ringkøbing-samfundet 75 år, og i denne anledning agter man at påbegynde en skriftrække til afløsning af den gamle HJEMSTAVNSBOG (fra 1937) som nu er forældet og for længst udsolgt. Første bind skal handle om egnens geologi.

Den nyoprettede **Lokalhistorisk Forening for Saxkøbing kommune** har nu over 100 medlemmer. »To personer er tilforordnet bestyrelsen med henblik på løsning af særlige opgaver. Det er Sten Balle, Slemminge, der vil varetage redaktionen af et eventuelt årsskrift, og Hans Larsen, Musse, der vil forsøge at oprette en lokalhistorisk forening i Nysted«. (Folketidende, 2.4.80).

Indretning af Rytterskolen, som er hjemsted for **Karlebo Lokalhistoriske Forening**, er nu nået så vidt, at man kan byde alle interesserede på rundvisning i lokalerne - og på orientering om Frederik d. 4.s rytterskoler. Rytterskolen vil blive ramme om såvel arkiv som museum. (Frederiksborg Amts Avis, 10.4.80).

Greve Lokalhistoriske Forening har på den sidste generalforsamling forhøjet kontingentet til 35 kr. om året. Foreningen kan notere en stigende interesse. Medlemstallet er steget fra 150 til 207 - eller 37%. (Ishøj Bladet, 5.3.80).

»Alle ejendomme, huse og gårde i hele Rougsø kommune skal fotograferes. Det er **Rougsø Lokalhistoriske Forening**, der i løbet af foråret går i gang med den omfattende opgave«. - Forhåbentlig vil det lykkes at finde et nogenlunde uændret karlekammer eller pigeværelse - med stengulv, rå bindingsværksmur, skab, vaskestel og træsenng. - Den slags er meget sjældne, og redaktionen modtager gerne meddelelse herom. (Amtsavisen, 12.4.80).

Og så er her ikke nævnt de slægtshistoriske foreninger, som udgør et kapitel helt for sig. Måske kunne man bede en slægtshistoriemand M/K om ved lejlighed at sende en redegørelse til Journalen.

OWH.

Historisk Samfund for Sønderjylland

Som måske bekendt fratrådte Peter Kr. Iversen pr. 15. okt. 1979 som formand og forlod samtidig styrelsen. Næstformanden, fhv. viceskoleinspektør Chr. Stenz overtog derpå formandshvervet indtil årsmødet. Her udtrådte fhv. viceskoleinspektør Werner Christiansen, Tønder af styrelsen, og nyvalgt blev overbibliotekar N. H. Kragh Nielsen, Rødding samt den hidtidige formand for Historisk Samfunds Åbenrå amtskreds, fhv. filialdirektør Poul Andersen, Munkemølle, Gråsten. På det efterfølgende konstituerende bestyrelsesmøde blev Poul Andersen valgt til formand og arkivar Lars N. Henningsen, Åbenrå til sekretær. Som henholdsvis næstformand og kasserer fortsætter Chr. Stenz og fhv. bankdir. Hugo Lildholdt, Åbenrå. Peter Kr. Iversen og W. Christi-

ansen valgtes på årsmødet til æresmedlemmer. Poul Andersen er født i Århus 1912, og har siden 1975 gjort et stort arbejde med opbygningen af Historisk Forening for Gråsten by og egn og har grundlagt det i dag særdeles velorganisere-

de lokalhistoriske arkiv i Gråsten, ligesom han har været meget aktiv som formand for Historisk Samfunds Åbenrå amtskreds og har skrevet artikler i både Sønderjyske Årbøger og Sønderjysk Månedsskrift.

Lars N. Henningsen

Historisk Samfund for Als og Sundeved 100 års mindededag i Sønderborg. 14. marts fejredes 100 året for Jens Rabens fødsel. Han var 1908 medstifter af Historisk Samfund for Als og Sundeved og museet på Sønderborg Slot, hvis leder han var i mere end 40 år. Dagen indledtes med kransenedlægning på forskerens grav på

Sønderborg Kirkegård af repræsentanter for Historisk Samfund og museet. På museet åbnede samme dag en udstilling, der viser et bredt udsnit af Jens Rabens arkæologiske og historiske virke. Udstillingen er åben frem til den 31. august. Jens Raben døde kort før sin 80 års fødselsdag 1960.

Fra kransenedlægningen på Sønderborg Kirkegård.

Historisk-topografisk Selskab for Lyngby-Taabæk Kommune

Lyngby-bogen 1979 som lydbog

Om kort tid foreligger Lyngby-bogen 1979 som lydbog. Der er tale om dr. phil. Signe Prytz' bog om »Sorgenfri Slot og dets beboere«.

Lydbogen kan ikke købes, men udlånes

fra Stadsbiblioteket efter gældende regler. Den fylder 7 kassettebånd med hver 60 minutters spilletid, medens den trykte bog er på 216 sider. Indtalingen er foretaget af fru Agnete Glahn, der også deltager indlæsningen af den ugentlige lydavis. Lydbogen er i øvrigt produceret på lydavisens apparatur.

Folks historie - kursus på Skælskør Folkehøjskole

På Skælskør Folkehøjskole holdes familie-kursus om lokalhistorie i dagene 3.-9. august. I kurset medvirker bl.a. Thorkild Højlund, Skælskør Folkehøjskole, og lektor Claus Bjørn, Københavns Universitet.

Tilmelding: senest 14 dage før kursets start. Nærmere oplysning om kursusprogram på Skælskør Folkehøjskole, 4340 Skælskør, tlf. (03) 59 64 80.

Efterlysning: Polске arbejdere i Danmark

Fotografier af polske arbejdere, arbejderkasserer, polske skoler og spejdetroppe m.v. efterlyses til illustration af en større bog med titlen »Polske landarbejdere i Danmark og deres efterkommere«, som Nationalmuseets polske skoler og spejdetroppe m.v. seet udsender i (forhåbentlig) nær fremtid. Også billeder fra polak-områderne udenfor Lolland-Falster vil være velkomne. Henvendelse til Nationalmuseets 3. afdeling, Brede, 2800 Lyngby. Tlf. 02-85 34 75, lokal 9 eller 8 (G. Nellemann eller Jytte Gravesen).

En polsk landarbejderkone. Det er bl.a. billeder som dette, Nationalmuseets 3. afd. efterlyser.

Lokalhistorisk Institut

Florsgade 4, 2200 Kbh. N. Tlf. 01-37 76 40.
Leder: Universitetslektor, mag. art. Knud Prange.

Årsbogspræmiering

Hvert tredje år uddeler Dansk Historisk Fællesforening en pris for den bedste årbogsartikel i den forløbne periode. Et udvalg gennemgår omhyggeligt hele det store materiale, og efter mange timers læsning - og mange overvejelser - træffes så afgørelsen. I denne vinter har udvalget igen været i arbejde. Resultatet skal ikke røbes her, det sker først på årsmødet i august. Så meget kan dog siges, at udvalgets arbejde ikke var helt nemt. Der var mange interessante, spændende og velskrevne artikler at vælge imellem - heldigvis.

Forskningen i arkiverne

- sådan lød temaet for Arkivforeningens seminar på Sostrup Slot, den 25.-27. april. Seminaret bød bl.a. på en række orienteringer om »det øjeblikkelige forskningsbillede«, såvel i, som uden for arkiverne. De afsluttende drøftelser drejede sig især om, hvorvidt arkiverne i højere grad skal (eller kan) fungere som forskningsinstitutioner, og om hvilke konsekvenser det eventuelt ville få for »omverdenen«. Især det sidste spørgsmål vil sikkert interessere mange af Lokalhistorisk Journals læsere. Der er derfor grund til at nævne, at der vil komme et referat af seminaret i Nordisk Arkivnyt, ligesom Arkivforeningen agter at udsende en rapport om emnet.

Foredrag og kursus

Der er traditionelt en god kontakt mellem

instituttet og de forskellige slægtshistoriske foreninger rundt om i landet. I dette forår har to af medarbejderne således holdt foredrag i Trekantsområdet slægtshistoriske Forening: Luise Skak-Nielsen talte i april om byernes brandtaxationer og deres kildeværdi for genealogisk og lokalhistorisk forskning, og jeg talte i maj om forholdet mellem slægtshistorie og lokalhistorie.

Også i år holdt Sæmnesslutningen af lokalhistoriske Foreninger kursus, denne gang om redaktions- og skribentvirksomhed. Kurset fandt sted på Hindsgavl 16.-18. maj. Undertegnede var bedt om at behandle emnet: Indhold - disposition - illustrationer.

Knud Prange

De nye bøger

NORDISK SEMINAR I LOKALHISTORIE.

RAPPORT NR. 1

Nordens nære fortid. Lokalsamfundene i de seneste 100 år. Foredrag og diskussioner på det første nordiske seminar i lokalhistorie, Sostrup slot, august 1973.

Red. af Knud Prange. Udg. af Lokalhistorisk Afdeling. Kbh. 1979. 114 s. Pris: 30 kr. + porto og moms.

NORDISK LOKALHISTORIA: MÖTESRAPPORT 2

Den andra nordiska lokalhistoriska konferensen i Viitasaari 9.- 12.8.76. Föredrag och diskussioner.

Red. av Jussi Kuusanmäki och Susanne Lindgren. Udg. af Paikallishistoriallinen toimistro r.y.207 s. Eksp.: Lokalhistorisk afdeling. Pris: 30 kr. + porto og moms.

I 1973 holdtes den første lokalhistoriske forskerkonference på nordisk plan på Sostrup slot, og rapporten foreligger nu, omtalt i L.J. nr. 1, 1980. Også rapporten fra den 2. nordiske lokalhistoriske forskerkonference afholdt i Finland 1976, foreligger nu, og en 3. konference har allerede været afholdt.

1976-mødets hovedtema var bebyggelses- og befolkningshistorie 1500-1850. Som sidetema var valgt anvendelsen af samtlige berettende kilder i lokalhistorie, og ikke mindst dette afsnit indeholder mange spændende synspunkter. Endelig er der en redegørelse af Sven Lundkvist om de svenske ideelt betonedede folkelige bevægelser, aktuell ikke mindst i dag, hvor der er store bestræbelser i gang i Danmark for at sikre kilderne til de folkelige bevægelsers historie.

Deltagerne i disse 2 lokalhistoriske konferencer har næsten udelukkende være universitetsfolk, bl.a. fra de respektive lokalhistoriske institutter, men ingen repræsentanter fra de lokalhistoriske arkiver eller foreninger og ingen »amatør«-historikere. De lokalhistorikere, der »arbejder i marken« får ved læsningen af konferencerapporten måske mest indtrykket af, hvordan man »på bjerget« ser på lokalhistoriske emner; kan det tjene til større kommunikation mellem »fag«- og »amatør«-historikere, er det kun nyttigt.

1066 - TIDSSKRIFT FOR HISTORISK FORSKNING nr. 1/1980

Pris: 38 kr. pr. årgang à 6 numre. Eksp.: Historisk Institut, Njalsgade 102, 2300 Kbh.S. Tidsskriftet »1066«, der udgives af en redaktionsgruppe ved Københavns Universitets Historiske Institut, og først og fremmest henvender sig til historiestuderende og yngre kandidater, har fået

den udmærkede idé at anvende en stor del af sin netop påbegyndte tiende årgang til en artikelserie, der skal præsentere de lokalhistoriske arkiver og deres virksomhed; ifølge en introduktion til serien i årgangens første nummer sker dette først og fremmest for at bidrage til at faghistorikere i højere grad end hidtil bruger det rige kildemateriale, som findes i de lokalhistoriske arkiver.

Anm. vil hertil føje håbet om, at serien vil bidrage til at fjerne den aura af overbærende nedlædning, som har præget ikke så få professionelle historikers holdning til de lokalhistoriske arkiver. Noget sådant sker naturligvis bedst ved oplysning om, hvilken plads de lokalhistoriske arkiver i dag udfylder i det samlede billede, f.eks. ved i ikke ringe udstrækning at sikre arkivalier og andet materiale mod fortabelse eller ved at give rige muligheder for de historikere, der vil beskæftige sig med lokalhistorie (eller om man vil: historien set »nedefrak«).

Serens første artikel, af Susanne Krogh Bender:

»Lokalhistoriske arkiver - en præstation«, lever på det bedste op til den nævnte målsætning ved på en klar måde at formidle en stor mængde information om lokalhistoriske arkivers vidtstrakte arbejdsområde og om den mangfoldighed af muligheder, som de rummer for historikeren, og ved i høj grad at behandle tingene i deres rette perspektiv; denne artikel kunne faktisk i en lidt ændret form anvendes af de lokalhistoriske arkiver selv om en introduktion om deres virksomhed over for hele den kreds, som de kommer i kontakt med - var dette mon en opgave for SLA?

Det er anmelderens håb, at de følgende artikler i serien vil leve op til indledningsartiklens standard og dermed være med til at afkræfte fordommene om de lokalhistoriske arkiver, snarere end at bekræfte dem.

Mogens Thøgersen

Gorm Benzon: GAMLE DANSKE DØRE

Odense, Det bønnske Forlag, 1979. 112 s., ill. Pris 78 kr.

Et nyt forlag har set dagens lys og dets første udgivelse er en spændende bog om et uhyre omfattende kulturhistorisk emne, som i høj grad har lokalhistorisk interesse.

Gorm Benzon, der er kendt for at have skrevet flere bøger om antikviteter, går her frem dels kronologisk, dels efter emner (lig-og brudedøre, stude, stuedøre, fyldingsdøre osv.). Forf. påpeger i forordet, at portaler ikke er behandlet, da bogen eller ville have svulmet op og døre i bonde- og præstegårde er heller ikke i særlig høj grad behandlet. Bogen er fint illustreret, og en del af ill. er i farve. Instruktive billedtekster. Bagt ord-forklaringer. Bogen kan læses uden forudsætninger og den fortjener at blive udbredt, fordi den er en af de få samlede fremstillinger om emnet på dansk.

Hjejl Resen Steenstrup

Thade Petersen:

RØMØ, et bidrag til øens historie og beskrivelse

Historisk Samfund for Sønderjylland 1979. 300 s., ill. Pris: 120 kr.

Man siger, at de bedste fund kan gøres i museumsmagasiner - Thade Petersens værk har været tæt på at dele skæbne med mange spændende ting, som står hængemt i magasiner. Hans manuskript blev oprindeligt indleveret til Geografisk Selskab i 1938 eller 1939. Her kunne man ikke, som planlagt, udgive det på grund af pladsmangel. I de følgende år blev manuskriptet forlagt og det er kun takket være Thade Petersens datter, der havde en kopi af manuskriptet, at vi i dag kan gøre os bekendt med et værdifuldt bidrag til Rømø's historie.

Værket bærer præg af et være skrevet for geografer, idet en stor del består af landsskabsbeskrivelser. Imidlertid findes der rigelig plads for gennemgang af Rømø's kultur, økonomiske vilkår og erhverv. To store afsnit er helliget hhv. udendørs- og indendørs arbejde året rundt, ligesom man på udtømmende vis får redegjort for kirke- og skolevæsen.

Illustrationsmaterialet er et kapitel for sig. De oprindelige illustrationer gik tabt med originalmanuskriptet, men lykkeligtvis havde man i 1905-21 en ivrig amatørfotograf, Theodor Voswinkel, på Rømø: Hans fremragende billeder er blevet benyttet i værket og yder dermed et værdifuldt bidrag til Thade Petersens bog. Alt i alt en glimrende udgivelse fra det meget publicerede historiske Samfund for Sønderjylland.

Birger Thomsen

Søren Vase:

FOLK OG FÆ FRA EN JYSK HEDEEGN

Wældikes Forlag 1979. 184 s. Pris: 68,50 kr. hft., 92,50 kr. indb.

Søren Vase, der er skolemand og forfatter, har givet en meget fængslende skildring af sin hjemegn mellem Mariager og Randers. Bogen er en blanding af roman, erindringer og historisk-skrivning. Den første del indeholder en række episoder fra hans ungdomsliv dels i hjemmet - en gård på hedeegnen - dels som tjenestedreng, fodermester og karl på gårde på egnen. Erindringsafsnittene vidner om forfatterens skarpe hukommelse og iagttagelsesevne. De mange konkrete træk fra hverdagslivet i mellemkrigstiden minder anmelderen selv om livet kort efter krigen i en nærliggende hedeegn. Forfatterens gengivelse af replikker i egnens dialekt virker meget præcis og medvirker til at placere læseren midt i den tid og på det sted, hvor bogens begivenheder foregår. På den anden side forfalder Søren Vase ikke til sentimental bonderomantik - tværtimod; hans stil følger emnet op: det barske, uromantiske arbejdsliv på landet. Det barske bliver til grumhed i bogens sidste 50 sider: fortællingen om rovmodet i Odderhuset (mellem Sem og Alstrup). Folk på egnen talte om begivenheden, og Søren Vase har gennemgået kilderne - retsprotokoller og skifteprotokoller bl.a. - til rovmodet på pigen Karen Povlsdatter i 1729 og derudfra forsøgt at give en fremstilling af hele hændelsesforløbet, såvel forhistorien, som mordet og den efterfølgende retssag. Denne del af bogen er en hel lille selvstændig historisk fremstilling på grænsen til historisk roman, men rigtignok en roman i den realistiske stil. Bogen anbefales, både som historisk skildring og som spændende læsning.

Johs. E. Tang Kristensen:

RASMUS HENRIK KRUSE. Naturmaler og antikvar

Kbh., Lademan, 1979. 119 s. ill. Pris 188 kr. I februar i år var der i TV - »Landet rundt« et indslag om denne bog, som er udarbejdet af overbibliotekar JETK, søn af den kendte folke-mindesamler.

Den jyske naturmaler R. H. Kruse (1796-1877), der havde medfødte evner for at tegne og male, var selvlært, hvorfor hans maleriske arbejder har et meget personligt og karakteristisk præg.

Forfatteren har ønsket at rehabilitere Kruse, der ikke var særlig værdsat af sin samtid, men som i dag er højt vurderet for det store og værdifulde historisk-topografiske materiale, han har efterladt eftertiden.

Bogen har mange ualmindeligt fine farvegen- givelser (akvareller) af herregårde og miljøer fra jyske købstæder.

Hjejil Resen Steenstrup

FIRE SOGNE OMKRING SOLBJERG

Egnehistorie fra Tiset, Astrup, Tulstrup og Hvilsted sogne. Bind 1 1979, udg. af Støtteforeningen for egnsarkivet i Solbjerg. 176 s. ill.

Bogen, der er redigeret af Gerda Reppke, Johanne Methling, Aage Domino, Sv. Alrø Olsen og Edward Pedersen, indeholder såvel bidrag fra de fem redaktører som fra andre. Bidragene omhandler de 4 sogne, der i 1963 blev til Solbjerg kommune, som ved kommunalreformen i 1970 indgik i Århus kommune. De dækker mange sider af de fire sognes liv fra de ældste tider til vore dage. Bogen er et af de efterhånden mange eksempler på, at landets mange lokalhistoriske arkiver og disses støtteforeninger udmønter det indsamlede stof til publikationer af forskellig art. Det fremgår allerede af betegnelsen »bind 1«, at mere ventes udgivet, og i forordet bebuder redaktionsudvalget, at man påtænker at behandle bl.a. følgende emner: skolerne og deres lærere, de mange foreninger, trafik, butikker, kirkerne og deres præster m.m. Nogle af disse emner findes der allerede afsnit om i dette bind, således om Astrup kirke, flere afsnit om skolelivet, et afsnit om Ny Solbjerg landboforening - bl.a. illustreret med tegninger bragt i Aarhus Stiftstidende. Bogens mange illustrationer har udmærket kvalitet og viser, at egnsarkivets billedsamling er righoldig. Man kan kun slutte sig til redaktionens håb om, at bogen bliver godt modtaget, så at der bliver basis for at udsende flere bind; det foreliggende kan kun være en smagsprøve på, hvad der er at berette om de fire sognes historie som helhed.

ÅRSSKRIFT 1980

Udgivet af Lokalhistorisk Arkiv, Nørre-Alslev Kommune. 72 s., ill. Pris 20 kr., eksp.: Niels Frost, Sølvgade 36, Ø. Kippinge, 4840 Nørre Alslev.

Formanden for arbejdsudvalget for arkivet i Nørre-Alslev kommune har redigeret dette første årsskrift for arkivet, der blev startet i oktober 1979. I forordet lægger Niels Frost vægt på de tre opgaver, et arkiv har: indsamle, registrere og bearbejde, og det faktum, at man i Nørre-Alslev allerede så hurtigt udsender et årsskrift, viser, at man lægger stor vægt på den bearbejdede del af virket i et arkiv. Det gennemillustrerede skrift indeholder en lang række små bidrag til historien i de sogne, kommunen i dag omfatter. Således skriver redaktøren af årsskriftet om en af områdets folkelige bevægelser, den grundvigsk prægede foredragsforening for Kippinge og Brarup sogne, med udgangspunkt i den bevarede forhandlingsprotokol. Hans Rask fortæller om Understøttelses- og Alderdomsforeningen for Ønslev-Eskilstrup Kommune - foreningen består endnu. At det ikke kun var polakker, men også svenskere, der indvandrede til Lolland i forrige århundrede, hvor roedyrkingen krævede arbejdskraft, viser beretningen om Rosali Petersdotter.

Et sådant årsskrift må givetvis bakke et lokalhistorisk arkivs arbejde op, og det pågældende har også fået megen omtale i pressen. Held og lykke videre frem til Nørre-Alslev.

Historisk-topografisk Selskab for Gladsaxe Kommune:

ÅRSSKRIFT 1979

83 s., ill. Eksp.: C. C. Nielsen, Til Jernbanen 20, 2880 Bagsværd.

Årsskriftet fra Gladsaxe indeholder en artikel om Harreskoven i Gladsaxe kommune - at stavemåden ikke skal være Hareskoven, argumenterer artiklens forfatter skovrider E. Laumann Jørgensen for i indledningen. Desuden er der en artikel om Søborg Forskønnelsesforening, der fungerede fra 1911 til 1920'erne, og en rigt illustreret dobbeltartikel skrevet af Gudrun Gram-Hanssen og Karen de Linde med udgangspunkt i arkivalier fra Falcks Redningskorps' Museum om sporten i Gladsaxe. Den afsluttende personalia-rubrik med

præsentation af forfatterne og deres virke er nyttigt, den oplyser for de kvindelige forfatters vedkommende bl.a. navnet på deres ægtefælle; samme oplysning får vi dog ikke om de mandlige forfattere.

Signe Prytz:

SORGENFRI SLOT OG DETS BEBOERE

Lyngby-bogen 1979, udg. af Historisk-topografisk Selskab for Lyngby-Taarbæk kommune, 216 s., ill. Pris: 68 kr.

Titlen kunne indicere, at der i denne bog findes en nærmere redegørelse for Sorgenfri slots bygningshistorie krydret med beretninger om livet på slottet. Således forholder det sig ikke. Hovedvægten i bogen er beboerne og ikke blot deres ophold på slottet, men deres liv og levned i det hele taget. Og beboerne - det er den danske kongefamilie, som det meste af de sidste 300 år har ejet slottet, omend de kongelige som bekendt ikke fast boede der altid. Bogen er i virkeligheden i lange passager en kongefamiliekrønike med korte træk af den almindelige Danmarks-historie indflettet. Der er således mere »rigs-historie« end lokalhistorie i denne bog, og de to synsvinkler smelter sammen, når der fortælles om de kongeliges fester på slottet og om de historiske begivenheder, der har udspillet sig der, bl.a. under besættelsen, hvor tyskerne erobrede det, medens Christian 10. boede der.

Et langt afsnit er helliget Caroline Amalie, Christian 8.'s dronning, der i sine lange enke-dronningstid opholdt sig meget på Sorgenfri og ikke mindst er kendt for sin store velgørenhed især over for børn (hun var selv barnløs), endnu i 1930'erne var det hende, man tænkte på, når man i Lyngby omtalte »enkedronningen«.

Poul Egede Hansen (red.):

JUL I SKOVBO 1979. 3. årg.

Udg. af Søbogaards Forlag, Kimmerslevvej 11, 4140 Borup. 72 s. ill.

Dette julehæfte i A4-format med talrige illustrationer indeholder et righoldigt lokalt stof, såvel nutidigt som fortidigt. Blandt det sidste kan nævnes en artikel om Skovbo husholdnings-

forening, i anledning af dens 50 års jubilæum, en beretning om jul i gamle dage - fortalt af Marie Rasmussen - og et par udgravningsberetninger. Også nyere former for foreningsliv er med, således 4 H (hånd, hoved, hjerte og helbred), landboorganisationernes børne- og ungdomsarbejde, og Bistandsforeningen for Skovbo kommune, dannet i dec. 1976 for at fremme solidariteten mellem forskellige brugere af vort sociale system ved især at give oplysning og rådgivning om bistandsloven for lovens brugere.

Julehæftet har et nydeligt udstyr og mange udmærkede ældre og nyere sort-hvide illustrationer.

J. A. Nielsen:

GRENAA OG KOLINDSUND GRENAA STRAND OG HEDEN

Udg. af Holms Bogtryk/Offset, Grenå hhv. 1978 og 1979, 48 s. og 57 s., ill.

Lederen af Grenå Egsarkiv, faktor J. A. Nielsen, har forfattet teksten til de små lokalhistoriske skrifter, der udsendes som nytårshilsen fra Holms Bogtrykkeri og også forhandles, og egsarkivet har stillet billedmaterialet til rådighed, mest fotografier og postkort. Bogen om Grenå og Kolindsund handler ikke om selve udtørringen af Kolindsund, men om udtørringens betydning for byen, hvor ikke alle var lige begejstrede for følgerne, f.eks. ikke for de mange arbejdere - danske og udenlandske - som var beskæftiget ved udtørringsarbejderne, »Sundbisserne« som de kaldtes i Grenå. - Grenå Strand og Heden er arealerne mellem havet og Århusvej, syd for åen. Disse arealers brug til badeliv fra århundredskiftet til i dag, på badehotel, i sommerhus, camping-vogn o.s.v. gennemgås og illustreres. Fremstillingen bygger på studier i lokal litteratur, grundig gennemgang af Grenaa Folketidende og på forfatterens eget lokalkendskab og erindringer. Der berettes også om Venezuela-kvarteret, der er bygget i den vestlige del af Heden, idag et udstrakt parcelhuskvarter, hvis udbygning startede i 1920'erne. Kvarterets særprægede navn kommer af, at folk syntes, det var et trist sted at bygge, ligeså trist som det syn, der mødte mange folk der udvandrede til Venezuela! Der er mange billeder fra badelivet, desværre står en del af dem noget for mørkt.

Steffen Linvald:

KØBENHAVNS HVORNÅR SKETE DET

Politikens forlag, 1979. 288 s., ill., indb.

Pris: 84,50 kr.

København er en storby med en lang og begivenhedsrig historie. Museumschef Steffen Linvald har i denne nye håndbog på grundlag af Kraks tidstavler samlet et enormt stof, der fortæller hele byens brogede historie år for år. Vi starter i 1025, da Saxo omtaler byen (dog uden navns nævnelse) og slutter med folkeafstemningen i 1978, da Danmark gik ind for 18 års valget.

Herudover giver bogen et værdifuldt supplement til disse begivenheder ved kongerækken samt lister over ministerier og ministre fra 1848 og overpræsidenter, overborgmestre og borgmestre fra 1858. Sidst, men ikke mindst, et meget udførligt register bagest i bogen, et register, der er selve nøglen til svaret på myriader af spørgsmål om personer (hvem), emner (hvad) og steder (hvor). - Der er også grund til at yrte sig rosende om illustrationsmaterialet.

Det er en helhjertet fornøjelse at kunne anbefale denne bog til såvel borger, som bønder, der er interesserede i København på den ene eller den anden måde. Og lokalhistorikere kommer slet ikke udenom at måtte anskaffe sig den.

Kristian Kristiansen

Bente Kjølbjerg:

DE GODE GAMLE DAGE I KØBENHAVN

1870-1914 - set med samtidens øjne

Hamlet 1980. 194 s., ill. Pris: 144 kr.

Historikeren B. Kjølbjerg har stået for tilrettelæggelsen af denne smukke bog, som i tekst og billeder fortæller om København og københavnerliv inden for voldene, gader, huse, klunkehjemmenes familieliv, baggårde, teatre, udflugter, børn m.v. Bogens fotografier stammer fra en samling Elfelt-fotografier. Samtidige forfattere som Herman Bang, Gustav Wied, Henrik V. Ringsted, Otto Rung m.fl. har fortalt om byen. Bogen anbefales på det varmeste, bogen vil blive brugt i mange sammenhænge bl.a. i forbindelse med undervisning og udstillinger.

Hjejil Resen Steenstrup

GILLELEJE MUSEUM 1929-1979

Redigeret af Søren Frandsen. Gilleleje Museums Skrifter bd. 26, 1979. 202 s., ill.

Pris: 115 kr.

Gilleleje Museum, som H. C. Terslin oprettede i 1929, har nu fejret sin 50 års fødselsdag ved udsendelse af et fornemt jubilæumsværk, der indeholder en lang række artikler, som dækker Gilleleje-egnens historie og kultur bredt i tid og rum. Man kan bl.a. læse om både det gamle og nye fiskeri i Gilleleje, om byggeskik, om Hornbækbanen og om Gilleleje-malerne. Den sidstnævnte artikel er illustreret med adskillige farve-gengivelser af Gilleleje-malerier, ligesom hele bogen er gennemillustreret med fotos, gengivelser af plakater, tegninger etc. Et jubilæumsværk, man kun kan ønske museet til lykke med!

Laust Kristensen og Jørgen Vindvad:

TÅRUPGÅRD. Fra adelsgård til kostskole

Udg. af Ungdomskostskolen Tårupgård 1979, 50 s., ill. Eksp.: Tårupgård, 8831 Løgstrup.

Anledningen til udsendelse af dette lille skrift om Tårupgård er den, at man sætter hovedbygningens opførelsestid 1579, i kansler Niels Kaas' tid som ejer. I forordet udtrykkes det eksplicit, at det også er formålet at slå et slag for en større historieforståelse, ikke mindst hos ungdommen.

Fremstillingen er delt i tre afsnit, det første behandler bygningshistorien, det andet herregårdens ejerforhold og funktion gennem tiderne. Renæssanceherregården blev omkring 1700 til en stiftelse, hvis afkast skulle gives til de fattige samt præst og degn i Tårup og Kvols sogne og 6 medlemmer af opretternes familie. De to historiske dele er forfattet af Laust Kristensen, det sidste afsnit om ungdomskostskolen, der blev oprettet i 1948, af Jørgen Vinvad. Forinden havde den bl.a. været sommerrestauration, flygtningebolig, opholdssted for arbejdsløse unge - hvilket illustrerer vor tids problemer med bevaring og anvendelse af den kulturarv, vore mange herregårde repræsenterer.

Den beskedne pris af en snes kroner for skriftet om Tårupgård skulle ikke kunne holde nogen tilbage, så at forordets formål forhåbentlig kan opfyldes.

VESTJYDER FORTÆLLER. 15. samling

Varde: Lions Forlag, c/o Skovs Trykkeri, Vestervold 18 C, Industrigården, 6800 Varde, 1979. 111 s., ill. Pris 34 kr.

I 1965 startede Lions Club i Varde med årligt at udgive denne lille publikation, som man med fornøjelse ser frem til hvert år. Heller ikke denne gang skuffes man. Det er en godtepose fyldt med spændende ting, og der er noget for enhver smag.

Signe Termansen fortæller på en meget levende måde sine spredte barndomserindringer fra ca. 1900-10. Der er ikke mindre end 2 artikler, hvor vi får lov at kigge indenfor ved et bryllup i samme tidsrum. Kultur- og lokalhistorisk meget interessant er også interviewet med den 86-årige Jens Uhre (Agervig), der fortæller om sin barndom, ungdomstid, der blev stærkt præget af 1. verdenskrig, i sit liv i øvrigt samt om de spor, udviklingen har sat i en lille by som Agervig, fhv. klitdirektør P. Thaarup fortæller om sin tid i klitvæsenets tjeneste; oberstløjtnant L. G. Ipsen leverer en oversigt over Oksbøllejrens historie, og gårdejer S. A. M. Nielsen belyser med »Thorlundgård« (Ølgod) som eksempel de forskellige forhold omkring en almindelig dansk bondegård - Der er meget mere, og *alle* de øvrige bidrag er læseværdige.

Prisen er næsten ren foræring, og så går hele overskuddet af bogens salg endda ubeskåret til Lions Højlepæbebejdede. - Alle tidligere årgange (på nær den første) fås stadig fra forlaget mod pr. stk. kr. 30, excl. porto og moms.

Kristian Kristiansen

FYNBOER OG ÆRKÆOLOGI

Red. af E. Nikolajsen. Udg. af Amatørtjenesten, Fyns Stiftsmuseum, Albanitorv 6, 5000 Odense C.

Disse små uprætentiøse hæfter om arkæologi på Fyn udsendes til amatørankæologer og til de lokalhistoriske arkiver og foreninger på Fyn, som Stiftsmuseet har kontakt med. Der fortælles om de udgravninger, museet eller andre har foretaget eller planlægger, om foredrag med arkæologiske emner, som bl.a. den arkæologiske forening »Harjæ« afholder, om nye bøger om arkæologi, m.m. Interesserede, der ikke i forvejen får bladet, der udkommer 3-4 gange om året, kan henvende sig hos Amatørtjenesten.

VINDMØLLER I SKJELLERUP 1904-1977

Udg. af Møllegruppen, Den lille Højskole, Skjellerup, 9500 Hobro, 1979, ill.

I disse energikrisetider opstår mange projekter om undersøgelse og udnyttelse af alternative energiformer (sol, vind, etc.). Nærværende skrift er således både et aktuelt skrift og en lokalhistorisk undersøgelse. Den lille Højskole, der siden 1973/74 har haft til huse i skolebygningen i Skjellerup, har taget et prisværdigt initiativ til en systematisk undersøgelse af vindmøllernes historie i Skjellerup fra århundredskiftet til i dag, idet der i 1977 blev opført en ny vindmølle i byen, efter at der havde været en pause i vindmølle-driften siden ca. 1960.

Hovedvægten i Møllegruppens undersøgelse ligger på et sæt spørgeskemaer, der blev udsendt og besvaret af beboerne på gårdene i Skjellerup, suppleret med ældre og nyere billeder og med interviews af folk, der kunne huske møllernes funktion. I bogen gengives de udfyldte skemaer, og der er billeder af de enkelte gårde med deres møller. Dette lokalhistoriske afsnit følges op af et teknisk afsnit, der forklarer de forskellige typer vindmøllers opbygning, suppleret med fotografier af fungerende vindmøller - uden for selve Skjellerup, hvis ældre møller jo er borte i dag.

Til sidst i bogen behandles den mølle, der blev opført i byen i 1977, og der mundes ud i overvejelser over mulighederne for anvendelse af alternativ energi i Skjellerup.

Folk, der færdedes på landet tilbage til blot 1950'erne, vil opfatte vindmøller ved hver gård som et dagligdags syn; dette billede er fastholdt i bogen. Jeg savner dog oplysninger om, hvor mange af billederne befinder sig; det samme gælder båndoptagelserne. Begge former for kildemateriale vil have værdi for eftertiden i sig selv udover deres fremtræden i bogen, hvor forøvrigt ikke alle billeder er reproduceret alt for tydeligt.

Rettelse til sidste nummer:

Prisen for Holger Rasmussens bog om Bernhard Olsen, udg. af Nationalmuseets forlag, var desværre forkert. Bogen koster 148,50 kr. og ikke som angivet 48,50. kr. Vi beklager! (red).

SAMMENSLUTNINGEN AF
LOKALHISTORISKE ARKIVER
Stiftet 22. oktober 1949

STYRELSE:

Formand:

Jan Horskjær,
Lokalhistorisk Samling, Biblioteket,
Hostrupsgade 41 A, 8600 Silkeborg.
Tlf. (06) 82 02 33, priv. (06) 86 70 06.

Næstformand og kursusleder:

Anders Friedrichsen, Granvænget
10, 3200 Helsinge. Tlf. (03) 29 47 29.

Sekretær:

Henning Bender, Lokalh. Arkiv f.
Aalborg kommune, Østergade 8,
Box 94, 9400 Nørresundby
Tlf. (08) 17 48 82, priv. (08) 18 23 03.

Kasserer:

Gitte Strange Jørgensen, Slagelse
Centralbibliotek,
4200 Slagelse.
Tlf. (03) 52 12 45, priv. (03) 52 99 96.

Bent Ødegaard,
Syvhøjevej 19, 5793 Højby.
Tlf. (09) 95 84 99.

Arkivforsyning:

c/o Museumstjenesten,
Sjørupvej 1, Lysgård,
8800 Viborg. Tlf. (06) 66 76 66.

SAMMENSLUTNINGEN AF
LOKALHISTORISKE FORENINGER
Stiftet 1967

STYRELSE:

Formand:

Overlærer Ole Warthoe-Hansen,
Blåregnevvej 17, 8900 Randers,
tlf. (06) 42 67 54.

Sekretær:

Afdelingsbibliotekar Ebbe Fels,
Gladsaxe Hovedbibliotek,
Søborg Hovedgade 220,
2860 Søborg, tlf. (01) 69 53 33.

Kasserer:

Amtsskolekons. J. Ingemann Peder-
sen, Stationsvej 3, 4171 Glumsø,
tlf. (03) 64 60 26. Postgiro 2 15 47 14.

Konsulent for kursusvirksomhed
Overarkivar, cand. mag. Finn H. Lau-
ridsen, Carit Etlarsvej 60, 8230
Åbyhøj, tlf. (06) 15 83 48.

Redaktør Verner Hansen, Ny Dag.
Museumsgade, 4930 Maribo,
tlf. (03) 88 34 98

SLF's lokalhistoriske konsulent:

Seminarielektor Verner Bruhn,
Tulipanvej 24, 6700 Esbjerg,
tlf. (05) 14 27 54.

Dansk historisk Fællesforening

H. C. Andersens Boulevard 38,
1553 København V,
tlf. (01) 13 60 12 kl. 10-14.

Til alle abonnenter!

Man bør i tide sikre sig de ældre årgan-
ge af Lokalhistorisk Journal, hvis man
ikke allerede har dem. Prisen er som
følger: årg. 1972 (ukomplet): kr.
15,00. årg. 1973-75: kr. 25,00. årg.
1976-78: kr. 30,00. årg. 1979: kr.
45,00.

God idé til nye medlemmer: tegn
abonnement på Lokalhistorisk Journal
til medarbejdere eller medlemmer, der
ikke i forvejen er omfattet af de
friabonnenter, der følger med
medlemsskabet i SLA eller SLF.

Bestillinger sendes til Niels Juul
Nielsen, Skelbyvej 42, Skelby, 4160
Herlufmagle.